

MAMLAKATIMIZDA MATEMATIKA FANINING O'RNI VA SALOHİYATI HAQIDA

Guliston Shodiyeva Temirovna

Xalqaro Innovatsion Universiteti o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14520656>

Annotatsiya. Inson hayoti davomida o'qigan fanlari juda ham kerak bo'lganidek, matematika fani shu fanlar ichida eng keragi hisoblanadi. Har qanday sarf-xarajat uchun matematika fanining o'rni kata. Jamiyatimizning har qanday harakatlari matematika fani asosida amalga oshiriladi. Maqolada shular haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: pedagogika, so'z sanati, metodik usul, matematika, asosiy vazifa.

Mamlakatimizda matematika fani o'zining katta ahamiyatiga ega bo'lib, nafaqat ilmiy, balki iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Matematika fanining o'rni va salohiyati bir nechta jihatlardan ko'rinadi.

1. Ilmiy va texnologik rivojlanish

Matematika ilm-fan va texnologiya sohalarining rivojlanishiga asos bo'ladi. Ayniqsa, informatika, texnika, fizika, kimyo va boshqa ko'plab fanlar matematik usullarni qo'llab-quvvatlaydi. Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt rivojlanishida matematikaning ahamiyati beqiyosdir. O'zbekistonning raqamli iqtisodiyoti va IT sohasida muvaffaqiyatga erishish uchun matematika asoslarini chuqur o'rganish zarur.

2. Ta'lim tizimidagi o'rni

Matematika o'quvchilar va talabalar uchun asosiy fanni tashkil etadi. U nafaqat ilmiy bilimlarni shakllantirish, balki mantiqiy fikrlash, muammoni yechish, tahlil qilish va ijodiy yondashuvni rivojlantirishda ham katta rol o'ynaydi. Mamlakatimizda matematika fani bo'yicha olimpiadalar, musobaqalar va boshqa ilmiy tadbirlar tashkil etilib, yoshlarni ushbu fan bo'yicha chuqur bilim olishga rag'batlantirmoqda.

3. Iqtisodiy rivojlanish

Matematika iqtisodiyot sohasida ham o'zining salohiyatini namoyon etadi. Moliyaviy tahlil, statistik ma'lumotlar, prognozlash, va iqtisodiy modellashuvda matematika usullari qo'llaniladi. Raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirish jarayonlari iqtisodiyotning samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lmoqda.

4. Ijtimoiy hayotda matematikadagi yutuqlar

Matematikaning salohiyati nafaqat ilmiy sohada, balki kundalik hayotda ham sezilarli. Raqamli texnologiyalar va matematik modellar orqali muammolarni hal qilish, qarorlar qabul qilish, va ijtimoiy tizimlarni samarali boshqarish imkoniyati yaratiladi.

5. O'zbekistonning xalqaro arenadagi mavqei

Mamlakatimizda matematika fanini rivojlantirish, xalqaro maydonda O'zbekistonning ilmiy va texnologik mavqeini kuchaytirishga yordam beradi. Matematika bo'yicha xalqaro olimpiadalarda o'zining yuqori natijalarini ko'rsatgan o'zbekistonlik yoshlarning soni ortib bormoqda.

Matematika bolaning intellektual faoliyatini rivojlantirishda muayyan maqsad sari qaratilgan sistematik faoliyat to'g'risidagi hamda ta'lim jarayonining innovatsion xususiyatlarini ochib bera oladigan fan hisoblanadi. Matematikaning asosiy vazifasi bolaning aqliy ongini o'stirish uni jamiyat hayotidagi o'rnini belgilashdan iborat. Matematika fani pedagogika bilan bog'lanib, o'quvchining sotsial hayotini izga solishda, barkamol shaxs sifatida shakllantiruvchi asosiy mezondir.

O'qituvchining ta'lim-tarbiya sohasidagi faoliyatida erishishi lozim bo'lgan barcha ijobiy natijalari o'quvchilar bilan erkin muloqotni to'g'ri tashkil etishida ko'rinadi. O'qituvchi so'z san'atining cheksiz qudrati asosida o'quvchilarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishi, har bir darsni qiziqarli tashkil etishi zarur. O'qituvchining mahorati u tarbiyalagan shogirdlarining axloq odobi va bilimdonligi bir so'z bilan aytganda ma'naviyati bilan belgilanadi. Bu jarayon pedagogika ilmi, ya'ni tili bilan aytganda pedagogik ta'sir orqali namoyon bo'ladi. Pedagogik ta'sir pedagogik hodisalarning shakllanishi va rivojlanishiga sabab bo'ladi. Masalan, guruh jamoalarining ta'sirida guruh a'zolarining tutgan o'rni, yoki o'qituvchi ta'sirida o'quvchida ijobiy faoliyatning paydo bo'lishi. Respublikamizda iqtisodiyotni erkinlashtirish va bu sohadagi islohotlarni yanada chuqurlashtirish bilim olishga, matematika fani sirasrorlarini o'rganishga bo'lgan talablarni ham kuchaytirdi. Bu esa, o'z navbatida, to'g'ri qaror qabul qilish malakasiga ega bo'lgan matematiklar tayyorlashnigina emas, balki ularni o'qitadigan pedagoglar tayyorlashni ham talab qiladi.

Matematik fanlarni yoshlarga o'rgatish uchun o'qituvchining o'zi bu fanlarni yaxshi bilishi, dars berish metodlarini mahorat bilan qo'llay olishi talab etiladi. Shu bilan birga, pedagogika, psixologiya va boshqa fanlarni ham chuqur bilishi zarur bo'ladi. Kadrlar tayyorlashdagi asosiy maqsad zarur bilimlarni o'zlashtirish bilan birga talabalarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish, ularda mustaqil tanlash va qaror qabul qilish

ko'nikmasini hosil qilishdir. Matematika darsida aqliy yuklamani oshirib borishi, hamda o'quvchini o'tilayotgan materialni darsda faolligi va qiziqishini butun dars jarayonida oshirish kerakligi haqida o'ylantirib qo'yadi. Shuning uchun yangi faol o'qitish metodlarni va metodik usullarni, o'quvchilar fikrini faollashtira olish, ularni mustaqil bilimga ega bo'lishni ifodalashni o'rgatilmogda. Matematikaga qiziqish uyg'otish o'qitish usulini yuqori darajasiga va o'quv ishini qanchalik bilan qurishiga bog'liq. Darsda har bir o'quvchi faol va zavq bilan ishlashi, hamda bilimga intilishini paydo bo'lishi va rivojlanishini boshlang'ich nuqta qilib foydalanish, bilim olishga qiziqishini chuqurlashtirishga e'tiborli bo'lish kerak.

Matematikaning bevosita amaliy tadbirlaridan tashqari yosh avlodni har taraflama rivojlangan yetuk kishilar qilib tarbiyalashda uning alohida o'rniga ega ekanligini ta'kidlash zarur. Tahliliy mulohaza, mantiqiy mushohada, fazoviy tasavvur, abstrakt tafakkur inson faoliyatining barcha sohasi uchun zarur qobiliyatdirki, bular matematikani o'rganish jarayonida shakllanib, chuqurlashadi".

Xulosa

Matematika mamlakatimizning ilmiy, iqtisodiy, va ijtimoiy sohalarida katta salohiyatga ega. Mamlakatda matematika fanining rivojlanishi, ilmiy va texnologik yutuqlarga erishish, hamda yoshlarni global musobaqalarda yuksak natijalarga erishishga undash uchun muhim ahamiyatga ega. Matematikaning o'zni va salohiyatini oshirish, mamlakatning kelajakdagi rivojlanishi uchun zaruriy omil bo'lib qoladi.

REFERENCES

1. Ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. Osiyo taraqqiyot banki o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limini rivojlantirish loyihasi. Toshkent-2002 yil.
2. Hashimov, S.Nishonova. Pedagogika tarixi. Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti Toshkent— 2005.
3. Yuldashev Z.Kh., Ashurova D.N. Innovative-didactic program complex and new formalized model of education. Malaysian Journal of Mathematical Sciences 2012